

УДК 336.02:336.1: 336.6

Фінансово-кредитний механізм розвитку економіки та соціальної сфери: Матеріали IV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 9 грудня 2021 р., м. Кропивницький. – К.: «Ексклюзив-Систем», 2021. - 141 с.

Для наукових працівників, викладачів, аспірантів, студентів, практиків

Редакційна колегія: **Левченко О.М.**, д.е.н., проф., **Шалімова Н.С.**, д.е.н., проф., **Сибірцев В.В.**, д.е.н., доц., **Базиліук А.В.**, д.е.н., проф., **Ковальчук К.Ф.**, д.е.н., проф., **Загреба І.Л.**, к.е.н., доц., **Попов В.М.**, к.е.н., доц. (*відп.секретар*), **Петренко Л.М.**, асист. (*техн.редактор*)

Представлені матеріали є результатами досліджень науковців та практиків з проблем фінансово-кредитного регулювання розвитку економіки та соціальної сфери. До збірника ввійшли тези доповідей, що розкривають проблеми сучасної фінансової науки та практики: розробки методів реалізації фінансової політики держави; фінансово-аналітичного забезпечення, податкового регулювання і страхового захисту суб'єктів підприємницької діяльності; напрямів реформування фінансів соціальної сфери та системи соціального забезпечення; оцінки впливу глобалізації економіки на розвиток фінансів; сучасних проблем обліку, аудиту та оподаткування; розвитку новітніх інформаційних технологій у фінансах.

ISBN 978-617-7942-19-0

Рекомендовано до друку Вченою радою Центральноукраїнського національного технічного університету (протокол № 5 від 20 грудня 2021 року)

Матеріали публікуються у авторській редакції.

За підбір і точність наведених фактів, цитат, даних, власних імен та іншої інформації несуть особисту відповідальність автори тез доповідей. Редакція може приймати рішення про публікацію статті в порядку обговорення, не поділяючи точки зору автора.

© Автори, 2021

© Центральноукраїнський національний технічний університет, 2021

5. Обущак Т.А. Сутність фінансового стану підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2009. №9. С. 92—100.
6. Поддєрьогін А.М. Фінанси підприємств: підручник. 6-е вид., перероб. та доп. К.: КНЕУ, 2008. URL: <http://enbv.narod.ru/text/Econom/fp/str/21.html>.
7. Рудницька О., Біленька Я. Шляхи покращення фінансового стану українських підприємств. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2009. № 639. С. 132–138.
8. Шкарлет С.М., Кравчук Г.В. Аналіз фінансового стану промислових підприємств. К.: ТОВ «Дорадо-Друк», 2009. 292 с.

Пугаченко О. Б.

канд. екон. наук, доцент кафедри аудиту, обліку та оподаткування
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна

Андрощук В. В.

слухач Кіровоградської Малої академії наук учнівської молоді
м. Бобринець, Кіровоградська обл., Україна

ВИЗНАЧЕННЯ ТЕРМІНУ «МАЛЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО» В ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛАХ

Зміна соціальних й економічних відносин, покращення економічного клімату, розвиток ринкового середовища, призводять до виникнення нових суб'єктів господарювання, серед яких важливим інструментом стає мале підприємництво. Незважаючи на важкі умови функціонування економіки України, непостійність політичного і правового середовища, окупацію частини територій, кризу спричинену пандемією COVID-19, суспільство чітко розуміє потребу в розвитку малого підприємництва, у т.ч. і через його значну роль та суттєвий вплив на соціально-економічне життя держави у цілому.

Роль малого підприємництва у світовій економіці різко зросла у 80-90-ті роки. За даними ООН, загалом на малих та середніх підприємствах у світі зайнято майже 50% працездатного населення та виробляється 33-60% національного продукту. Частка малих підприємців в українській економіці досить стрімко зростає. Якщо в 2013-му внесок цього сегменту у ВВП становив лише 14%, то у 2020-му він забезпечив у ньому кожену четверту гривню [1].

Наразі існує проблема визначення терміну «мале підприємництво». Це пояснюється тим, що «використовується термін «мале підприємництво», і їм досить часто замінюють поняття «малий бізнес», тому що досі серйозного розмежування цих понять немає; вважається, що відмінність між цими термінами полягає лише в тому, що термін «мале підприємництво» – це юридичний термін і вживається переважно в нормативних актах, а «малий

бізнес» – це економічний термін і використовується здебільшого у зв'язку з економічним розвитком регіону чи держави» [2, с. 34].

У статті [3] представлено три підходи до співвідношення між поняттями «мале підприємництво» і «малий бізнес»: коли малий бізнес більш широке поняття, ніж мале підприємництва; мале підприємництво більш широке, ніж малий бізнес; коли ці два поняття є тотожними, а автор робить висновок, що на сьогоднішній день ці два поняття використовуються переважно як синоніми [3, с. 22]. У роботі [4] поняття «мале підприємництво» і «малий бізнес» різняться наданням малому підприємництву більшого ступеню інноваційності та ризику. Також існує думка, що малий бізнес не обов'язково має бути ризиковою та інноваційною діяльністю на засадах повної економічної відповідальності. Саме в цьому якісному чиннику й полягає різниця між поняттями «мале підприємництво» і «малий бізнес». Важлива відмінність між ними пояснюється також різною мотивацією бізнесменів малого бізнесу, які отримують задоволення від керівництва власним підприємством, і орієнтованими на максимальний прибуток класичними підприємцями [5, с. 22-23].

Сьогодні усе частіше в західноєвропейській літературі вживається термін «small business» в англійській транскрипції, що перекладається як «малий бізнес». Хоча, наприклад, у Японії та країнах Західної Європи застосовується термін «малі та середні підприємства», у Франції – загальноприйнята аббревіатура «PME» (*petites et moyennes entreprises*), у Німеччині – не прийнято розглядати малий і середній бізнес окремо, тому підприємства визначаються єдиним поняттям «mittelstand» (середній прошарок) [6, с. 91].

У таблиці 1 згруповано основні підходи до трактування дефініції «мале підприємництво» у 13 літературних джерелах.

Таблиця 1 – Основні підходи до трактування дефініції «мале підприємництво»

Автор	Сутність	Джерело
Білорус О.	Мале підприємництво – це особливий підвид підприємництва, що полягає у створенні і практичній реалізації нового економічного процесу або здійсненні особливого внеску у вже існуючий економічний процес, пов'язаний із підприємницькою діяльністю громадян – фізичних осіб та з функціонуванням малих підприємницьких структур різних форм власності та організаційно-правових форм з метою отримання прибутку за умови особистої зацікавленості суб'єкта підприємництва в ній і необхідності задоволення при цьому певних потреб суспільства	Білорус О.Г. Фінансові та грошово-кредитні чинники інвестиційно-інноваційного розвитку малого та середнього бізнесу. <i>Банківська справа</i> . 2014. № 1. С. 14-18
Варналій З.	Мале підприємництво – це самостійна (за рахунок власних коштів) систематична інноваційна діяльність громадян-підприємців та малих підприємств на власний ризик з метою отримання підприємницького доходу (надприбутку)	Варналій З.С. Мале підприємництво: основи теорії і практики. 4-те вид. К.: Т-во «Знання», КОО, 2008. 302 с.

Автор	Сутність	Джерело
Волощук Н.	Мале підприємництво є особливим видом господарської діяльності з врахуванням творчих здібностей підприємця та інноваційних підходів, що базується на самозайнятості підприємців та членів його родини, власному ризику і майновій відповідальності, спрямований на отримання прибутку та за певними критеріями визначений чинним законодавством	Волощук Н.Ю. Теоретичні підходи до дослідження сутності категорії малого підприємництва. <i>Науковий вісник Мукачівського державного університету</i> . Сер.: Економіка. 2015. Вип. 2(2). С. 13-17
Гетьман О., Шаповал В.	Мале підприємництво – це самостійна господарська діяльність малих підприємств та громадян-підприємців, яка ведеться з метою отримання прибутку	Гетьман О.О., Шаповал В.М. Економіка підприємства: навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2012. 488 с.
Довгальова О., Балабенко О.	Мале підприємництво – це особлива форма економічної активності, що передбачає орієнтацію на досягнення комерційного успіху; інноваційний та ризиковий характер діяльності; перспективність спрямування на подальший розвиток, розширення масштабів і сфери діяльності; свободу та самостійність суб'єктів у прийнятті управлінських рішень та здійсненні бізнесу; майнову відповідальність підприємця за результати господарювання; постійний характер господарської діяльності, укладання регулярних, а не одноразових угод	Довгальова О.В., Балабенко О.В. Управління малим бізнесом : підручник. Донбас. нац. акад. буд-ва і архіт. Макіївка; Донецьк: Цифрова типографія, 2011. 298 с.
Кузьменко А., Козакова А.	Підприємства сектору малого підприємництва є складними системами, що функціонують в умовах нестабільності з постійними джерелами нових можливостей і загроз, що створюють складну, неоднорідну і важко передбачувану обстановку	Кузьменко А.В., Козакова А.С. Перспективні напрями підвищення конкурентоспроможності малого підприємництва в умовах ринкової економіки. <i>Інфраструктура ринку</i> . 2019. Вип. 31. С. 289-294
Красота О., Кір'єв І.	Мале підприємництво як особливий підвид підприємництва, пов'язаний із підприємницькою (тобто на власний розсуд та ризик) діяльністю окремих фізичних осіб-підприємців та з функціонуванням малих підприємницьких структур (мікро- та малих підприємств) будь-якої форми власності і відповідної правової форми організації бізнесу з метою отримання прибутку (тобто на комерційній основі)	Красота О.В., Кір'єв І.С. Особливості розвитку малого підприємництва в умовах порушення макроекономічної стабільності. <i>Ефективна економіка</i> . 2021. № 2. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8671 (дата звернення: 13.12.2021).
Матусова О.	Мале підприємництво – сектор регіональної економіки, в якому функціонують суб'єкти підприємницької діяльності різних організаційно-правових форм, що здійснюють самостійну, інноваційну, систематичну, на власний ризик господарську діяльність з метою отримання економічного і соціального ефекту	Матусова О.М. Сутність і класифікація малого сільського підприємництва. <i>Проблеми і перспективи розвитку підприємництва</i> . 2016. № 1. С. 12-17

Автор	Сутність	Джерело
Міца В.	Мале підприємництво – це типологічна форма підприємництва, заснована на прийнятті інноваційних рішень щодо раціонального використання наявного ресурсного потенціалу, характеризується свободою вибору методів та форм менеджменту та здійснюється з метою максимізації прибутку	Міца В.В. Малий бізнес як суб'єкт економічної системи регіону. <i>Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство.</i> 2018. Вип. 20(2). С. 123-126
Пукало О.	Мале підприємництво – це самостійна діяльність, пов'язана з виробництвом продукції, наданням послуг тощо з метою отримання прибутку, яка здійснюється фізичними і юридичними особами, що зареєстровані як суб'єкт підприємницької діяльності, передбачені законодавством	Пукало О. Теоретичні проблеми та перспективи розвитку малого бізнесу в Україні. <i>Вісник Тернопільського національного економічного університету.</i> 2017. № 4. С. 31-37
Фролова В.	Мале підприємництво є самостійним органічним елементом ринкової економіки, який базується на ініційованій ризиковій господарській діяльності малих підприємств та фізичних осіб-підприємців з метою отримання додаткового прибутку	Фролова В.Ю. Актуальні проблеми діяльності суб'єктів малого підприємництва в Україні. <i>Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу.</i> 2017. № 1(37). С. 16-34
Черняєва О., Гриненко А.	Під малим підприємництвом розуміється не тільки цілеспрямована підприємницька діяльність фізичної чи юридичної особи, що пов'язана з підвищеним ризиком, заснована на використанні інноваційної ідеї, основною метою якої є максимізація прибутку за рахунок виробництва і продажу товарів, виконання різних робіт і надання різноманітних послуг з обов'язковим дотриманням норм законодавства, а також відповідність критеріям віднесення до малого підприємництва	Черняєва О.В., Гриненко А.Ю. Сутність і значення малого підприємництва у світовій економіці. <i>Східна Європа: економіка, бізнес та управління.</i> 2017. Вип. 3(08). С. 33-42
Яненкова І., Самарська В.	Мале підприємництво додає ринковій економіці країни належну гнучкість, мобілізує значні фінансові і виробничі ресурси населення, несе в собі могутній антимонопольний потенціал, сприяє згладжуванню соціальних конфліктів, виконує важливу роль в соціально-економічному виживанні окремих верств населення і цілих регіонів країни	Яненкова І.Г., Самарська В.В. Особливості державного регулювання малого підприємництва в Україні. <i>Наукові праці. Економіка.</i> 2017. № 284. Т. 296. С. 62-66

Аналізуючи існуючі підходи до трактування терміну «мале підприємництво» з'ясовано, що не існує єдиних загально прийнятних формулювань, а кожен автор його трактує залежно від власного бачення, розуміння та під впливом напрямку і цілей наукових досліджень.

Література:

1. Угніва С. Хребет національної економіки. Чим живе малий і середній бізнес в Україні та як він відвойовує свою частку у національному ВВП. *НВ-Бізнес*. 2021. № 48. URL: <https://biz.nv.ua/ukr/economics/maliy-biznes-v-ukrajini-umovi-roboti-perspektivi-chim-zaroblyaye-povini-ukrajini-50203466.html> (дата звернення: 02.12.2021)
2. Черняєва О.В., Гриненко А.Ю. Сутність і значення малого підприємництва у світовій економіці. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2017. Вип. 3(08). С. 33-42
3. Богаченко А.В. Огляд відмінності та спорідненості понять малий бізнес та мале промислове підприємництво в Україні. *Економіка: реалії часу*. 2015. № 4(20). С. 20-26
4. Варналій З.С. Мале підприємництво: основи теорії і практики. 4-ге вид. К.: Т-во «Знання», КОО, 2008. 302 с.
5. Малий та середній бізнес / За загальною редакцією В.Є. Сахарова. К.: ВНЗ «Національна академія управління», 2003. 368 с.
6. Панухник О., Голич Н. Погляд на категорію «малий бізнес» у призмі сучасного бачення та європейських підходів. *Галицький економічний вісник*. 2019. Том 58. № 3. С. 90-97.

Savchenko Yu.V.

student of the second (Master's) level of higher education, group FS-20M

Supervisor: **Sybirtsev V. V.**, Doctor of Economics, Associate Professor

Head of the Department of Finance, Banking and Insurance

Central Ukrainian National Technical University

Kropyvnytskyi, Ukraine

DEPOSIT POLICY OF A COMMERCIAL BANK

The deposit policy of a commercial bank is the strategy and tactics of the bank to attract funds from depositors and other creditors and determine the most effective combination of their sources. The main purpose of the deposit policy of a commercial bank is to determine the priority areas of development and improvement of banking activities in the process of attracting and accumulating resources, development of deposit operations and increase their efficiency.

Today, in the context of financial and economic crisis and hostilities on the territory of Ukraine, the importance of deposit resources, which commercial banks must attract by conducting deposit operations, is growing. The struggle to attract funds from individuals and legal entities between commercial banks is constantly intensifying. That is why the management of any commercial bank feels the need for a well-thought-out deposit policy, which today is the basis for ensuring effective operation of the banks. Thus, the relevance of the study of the deposit policy of a commercial bank is beyond doubt.

A large number of both foreign and national scholars have studied the content of deposit policy in the context of development of the banking system.

The national scientists R. Kotsovska, V. Rychakivska, H. Tabachuk,